

Spoušť

Sára Vybíralová

Host

NĚCO SE POKAZILO

Nejdřív bylo hezky a pak se něco pokazilo: uklízečka zrovna v domě setřela schody a chodby, takže ztmavly a leskly se, a v horku, které do domu prosakovalo z ulice pootevřenými okny, vzlínalo vlhko a bylo cítit saponátem a namokřenými kamennými obklady a já jsem zrovna nesla po schodech nahoru prádlo, které jsem nechala uschnout na dvorku, aby vonělo tím těžce kořeněným, jakoby italským vzduchem, který ten den plnil město, s příděchem pizzy s bazalkou a ředidla, co se používá v docích, nesla jsem prádlo po schodech nahoru v náručí, protože jsem si zapoměla vzít prádelní koš, nebo spíš jsem ten den nedokázala myslet na něco takového jako prádelní koš, nedokázala jsem myslet vůbec na nic, jak jsem tak čekala, zběsile, bezhlavě čekala, nedokázala jsem se soustředit na nic jiného než na čekání, na nehybný vzduch a příjemně se vlekoucí prázdnotu odpoledne a na svoje čekající nohy a ruce, tělo, které jsem udělala tak krásné, jak to jen šlo, jak jsem se to jen za ty roky naučila, a o kterém jsem věděla, že s časem už bude jen čím dál upachtěnější ozvěnou toho, jak vypadá dnes, s vlnami šampónem vonících vlasů, afektovaně červenými rty, hladkou kůží bosých nohou, a které jsem obalila pozorností a péčí jako panenku, protože ten den se měl vrátit Kristián, bonbónek, líblinks, zázrak, šerí, amóremío, krteček, zkrátka Kristián, a měli jsme jít do Louvru

a pak přes most nad řekou, po které poplují šlapadla, nahoru do parku, a pak jsme se měli milovat, to se rozumělo, a já jsem čekala tolik, že jsem mohla samým čekáním vyskočit z kůže, že jsem mohla na těch schodech rozhodit prádlo kolem sebe a pak vyskočit z kůže, a věděla jsem, že jsem přinejmenším z poloviny směšná, jak tak cupitám po schodech, naboso, s prádlem v náruči, se rtěnkou a v mušelinových šatkách, a jen ze druhé poloviny k nakousnutí, ale to nevadilo, stačilo mi, že jsem skandální, že jsem něco jako nevkusný dortíček, něco takového jsem chtěla ten den být pro Kristiána, a tak jsem šla po schodech a myslela na to, a pak se něco pokazilo a v tom vlhkém horku chodby se náhle zešeřilo a mě napadlo, co kdybych někoho potkala, to by mohlo být hloupé, někoho ze sousedů, kdo by to nechápal, protože sám dnes na nikoho nečeká, a pak mě napadlo, co kdybych potkala toho souseda seshora, toho cizince s divným jménem, které jako by se skládalo ze samých r, který žije sám jen se svými huňatými vousy a vždycky mě zdravívá, jako by váhal, jestli se má zastavit a ještě něco dodat, a ve chvíli, kdy mě to napadlo, jsem slyšela, jak v jednom z horních pater někdo zabouchl dveře, zamkl a schází po schodišti dolů a představovala jsem si, jak se soused Querleroux zastaví i se svými vousy a pachem plísňe a koženkové bundy a docela přestane váhat, jak se zastaví a vezme mě oběma rukama beze slova za ramena a nacpe mě za dveře nějakého bytu, svého, mého, nebo bytu někoho úplně jiného, a tam mě znásilní jako v nějakém filmu, ve kterém má být divák trochu

vzrušený a trochu sladkobolně rozhořčený, a já nebudu moct protestovat, protože v těchhle šatech a v tomhle navoněném těle, které celý den nic nedělalo, jsem přímo učiněná k tomu, aby mi někdo nafackoval nebo mě znásilnil, či přesněji řečeno k tomu, aby mi nafackoval nebo mě znásilnil soused Querleroux, a ne někdo jiný, jako třeba Kristián, na kterého tak dlouho přibližně čekám, a aby to s tím dnem vonícím Itálií šlo všechno do háje, a tehdy už bylo doopravdy všechno v háji a já jsem si vůbec nebyla jistá, jestli mám vážně chuť jít na nějakou schůzku do Louvru, jako dortíček mezi ostatní dortíčky a usmívat se a mrkat, a když mě pak Querleroux míjel, vůbec se neusmál tím způsobem jako obvykle a neměl žádnou lesklou bundu jako z gangsterky, ale jen ošoprtaný baloňák, a já jsem si přitiskla prádlo k tělu, aby nebyl vidět ten stupidní výstřih a ty volánky, a Querleroux mě obešel se sklopenýma očima a vmžiku byl na schodech pode mnou a zdál se mi najednou nějak malý a hubený a vyplašený, když jsem se za ním otočila a dívala se, jak se na vývrtce schodů pode mnou točí kolem dokola jeho lesknoucí se pleš.

NÁSTROJ

Když ode mě Karin odešla, věděl jsem, že se musím pustit do něčeho, co mi zabráni skočit z kuchyňského okna a rozbít si lebku o čerstvě zaschlý beton našeho zrekonstruovaného vnitrobloku. Že si musím dát nějaký úkol — velký úkol, který se bude skládat z jednotlivých podúkolů, jež bude třeba pravidelně plnit a jimž bude nutné postupně obětovat jednotlivé porce námahy a soustředění. Něco takového pro mě zdaleka nebylo samozřejmé. Už sedmnáct let jsem žil z renty a nepracoval.

Nedělal jsem si iluze o tom, že bych mohl jakkoli zasáhnout do cizích životů, jako cíl mi plně postačovalo udržet se aspoň v tom vlastním nose nad hladinou. Uvažoval jsem o tom, že bych se začal učit nějaký cizí jazyk, ale odpuzovala mě představa, že si znečišťuju byt tiskárnou páchnoucími fotokopiemi, ze kterých se na mě šklebí nevkusné didaktické ilustrace. Raději nějaký hudební nástroj, rozhodl jsem se: piano. Absurdita té představy mi vyhovovala — já, starý, šeredný, opuštěný podivín budu ve svém zapadlém doupěti truchlivě a nešikovně brnkat na stoické, útrpné piano, které mě bude s ironií pozorovat, než se zhrouťm na klaviaturu.

Karin jsem ovšem psal každý den. Někdy častěji — dvakrát, třikrát, čtyřikrát denně, pár řádek, vzkaz, postřeh — a někdy jsem psaním strávil celou noc, vsedě

v kuchyni, v loužičce žlutého světla neúsporné žárovky. To tehdy, když jsem nemohl spát — do bytu ve vedlejším domě, za zdí mé ložnice, se zřejmě nastěhovali noví nájemníci, nějaká dvojice tam teď souložila takřka bez ustání, bez špetky ohledu a s vytrvalostí, která mě udivovala.

Celou noc jsem ji přemlouval, aby se vrátila.

Ne vždycky jsem jí poslal, co jsem napsal. Neodpověděla ani jednou, stejně.

Na internetu jsem našel inzerát studentky hudební akademie, která dávala soukromé hodiny hry na klavír. Jmenovala se Viola. To se mi líbilo, Viola. Viola, která hraje na piano. Domluvili jsme se. Koupil jsem si domů malé koncertní křídlo značky Yamaha za sedm set tisíc. „Velmi preferovaná volba dobře informovaných klavíristů,“ stálo v popisu produktu. Už dlouho mi utrácení peněz nepřineslo takovou radost. Chlapi ze stěhovací služby se byli u mě v bytě předem podívat. Otevírali a přeměřovali všechny dveře. „Šťěstí,“ řekl jeden, „že tady v těch starejch barákách jsou ty dveře dvoukřídly.“ Druhý nedůvěřivě nahlížel do kuchyně plné odpadků a zbytků. „Tak vy jste klavírista?“ zeptal se s pohledem na druhého. Nechtělo se mi jim cokoli vysvětlovat. „Kupuju to pro přítelkyni,“ řekl jsem. „Karin.“

Viola dávala své hodiny v jednom z těch posledních zanedbaných bytů s regulovaným nájmem, které zbyly na Starém Městě mezi vybydlenými domy, přešitými

realitními chirurgy na luxusní ubytovny. V korespondenci se tvářila, že tu bydlí. „U mě,“ psala. Chodil jsem vždycky přímo do velké, prázdné místnosti s okny do ulice, notovými pulty a zašlým kobercem — Viola jí říkala „zkušebna“. Dveře všech ostatních místností bytu vždy zůstávaly úzkostlivě zavřené a nikde, přede dveřmi nebo na chodbě, nebylo ani stopy po něčem, co by prozrazovalo, že byt někdo obývá: zatoulaná přezuvka, odložený deštník, pozapomenutý sáček s odpadky čekající na vynesení: nic. Můj klobouk měl v průběhu hodiny celý věšák pro sebe.

A já se učil. Jak se dotýkat kláves. Jak klást prsty. Jak číst noty. Viola se ze začátku styděla být direktivní, prokládala svá doporučení samými „ale to určitě víte...“, časem se však osmělila a uplatňovala na mě stejné triky jako na děti v lidušce. Znovu a znovu mi připomínala, že mám mít uvolněná zápěstí. Ostříhané nehty. Rovný krk. „Jak to sedíte?“ rozčilovala se. A málem už napřahovala ruku, že mě praští mezi lopatky.

A tak se můj život změnil. K procházkám podél kolejí tramvají na zasmogovaných třídách, k obědům v tureckém bistru, k pravidelnému krmení labutí na náplavce, k psaní Karin, k prolonošeným temným podzimním odpoledním, k nekonečným hodinám před otupující, zářivou obrazovkou laptopu, u níž jsem osciloval mezi šmírováním cizích problémů v internetových poradnách a trýzněním se při sledování porna, přibýlo piano. Mlčenlivě a věrně stálo uprostřed pokoje, ze kterého jsem musel nechat odstěhovat televizi a sedací soupravu.

Sedal jsem si k němu, otevíral víko klaviatury, dotýkal se kláves, jež jsem se zatím neodvažoval stisknout, dlouze hladil kapotu křídla. Koupil jsem si prachovku, abych ho mohl čistit a nedopustil, aby se na něm usadilo jediné zrníčko prachu.

Večer jeho lak zářil do tmy, odráželo se v něm světlo lamp, které mezi závěsy pronikalo z ulice.

Psal jsem Karin. Karin, vrať se. Nedokážu si sedat ke stolu, pod kterým nenahmatám chodidly ta tvoje. Nemůžu si lehnout do postele. Nemůžu jíst, nemůžu si čistit zuby. Bojím se chodit do koupelny, protože nesnesu pohled na tvůj krém na obličej, který sis zapoměla na polici nad umyvadlem.

Zvracím, Karin. Zvracím a chutná to slaně, jako slzy. Jako krev.

A pak jsem si říkal — hovadina. Přeháním. Jsem blázen.

A pak jsem si říkal — jen ať vidí, jaký jsem blázen. Ať má strach.

A pak jsem si říkal — ani ji nenapadne mít strach. Ani ji nenapadne ty bláboly číst.

Koupil jsem ti piano, Karin, napsal jsem.

Někdy mi Viola na začátku hodiny nabídla kávu. Proklouzla chodbou do dveří, za kterými musela být kuchyně, a já se ocital sám v prázdném pokoji, kde se nedalo dělat nic jiného než se točit kolem své osy na stoličce a dopodrobna si prohlížet skvrny na zdi. Pak

přicházela, pohled úzkostlivě upřený na šálky, které nesla v roztřesených rukou, a opatrně se pokoušela zavřít dveře loktem. Přiskočil jsem a dveře za ní zavřel. Viola poté k mé stoličce přisunula laciný konferenční stolek, na který rozložila noty. A mluvila o nich. Vysvětlovala, ptala se mě, pokládala na papír ukazováček a její hezký nehet, zastřižený do špičky, mířil přesně na houslový klíč. V takových chvílích jsem si říkal, že by bylo hezké sejít se s dívkou jako Viola v kavárně, dopoledne nebo brzy po obědě, když tam nikdo není, číst si noviny, než přijde, a pak, když uslyším, že se zastavila u stolku, pomalu zvednout oči od stránek, sledovat ji, jak si svléká kabát, sedá si proti mně...

Byla hezká, samozřejmě. Nechodil bych na hodiny klavíru k dívce, která by nebyla hezká. Jemná a gracilní, s naivním a trochu lítostivým pohledem, s drdůlkem a v propínacím svetříku jak mladá babička. Na takové ženy jsem nebyl zvyklý. Nepotkával jsem je v bankách, na rautech, na recepcích či v obchodech, do nichž jsem chodíval.

Pokoušel jsem se najít pornofilm s herečkou, která by jí byla trochu podobná — bez odbarvených vlasů a vycpaných prsou. Výsledek nic moc. Vzhledem k tomu, co bylo slyšet od sousedů, už mi stejně porno jako anti-depresivum nezabíralo. Jakmile ta holka za zdí začala vzdychat, okno s videem jsem zavíral. Připadal jsem si poníženež a trapně.

Brával jsem si klobouk a vycházel z bytu. Utéct, i když nebylo kam. Chodil jsem po Plzeňské a okolo

autobusového nádraží, procházel jsem uzly křižovatek, tam, kde jezdí nejvíc aut, dýchal jsem karcinogenní vzduch, významně jsem vzhlížel k oknům budovy, která se bůhví proč jmenuje Ženské domovy. Kurvy mě chytaly za rukáv, ale to ne, na to jsem byl zbabělý, ani přes internet jsem si nikdy žádnou dívku neobjednal — tušil jsem, že v soutěži se sousedy nebylo možné zvítězit.

Pak jsem psal Karin. Karin, krvácím. Chodím bezcílně po čtvrti, ze které jsi odešla. Kde jsi mě nechala, i když jsi věděla, že s tebou bych šel kamkoli. Zamávali bychom spolu věžím pivovaru, jejichž pach jsi neměla ráda. Za moje peníze bychom si nechali postavit vilu, kterou bys sama navrhla. Kdekoli. Chodím tam, kde je to ošklivé a smutné jako já. Mrholí a silnice namrzají, Karin. Mám v ruce lahev vodky. Uklouznu. Lidé mě zvedají. Pořezal jsem se. A pak je nechám, aby mi pomohli do tramvaje. Rozepínám si kabát a balím ruku do látky, aby krev nekapala na zem, a kabát, víš, ten bílý tvídový kabát, cos mi vybrala, Karin, nasakuje krví a červená skvrna se zvětšuje a šíří. V tramvaji je světlo, ostré světlo, v němž žádná bolest nejde schovat, mnohem prudší, než jaké je teď kdy u mě doma, kde od té doby, co jsi odešla, rozsvěcím co nejmní a přes den zatahuju závěsy.

Možná že kdybych neměl piano, skončil bych to. Zůstal bych zkrátka ve tmě bytu skrčený pod stolem a čekal bych, až shniju, až se začnu rozkládat. Ale takhle jsem musel chodit ven, na Staré Město k Viole, do Copy

General kopírovat si noty a pasáže z *Klavírní školy pro začátečníky*, musel jsem cvičit, nemohl jsem nemít radost, když se mi povedlo zahrát stupnici o něco lépe. Když jsem se vůbec trefil prsty do kláves.

Před Violou jsem se držel, snažil se, aby na mně nebylo nic znát. Byl jsem korektní, byl jsem uctivý, byl jsem snaživý. Udržoval jsem odstup, mluvil jsem spisovně, vykal jí, tvářil se seriózně, peníze za hodiny pokládal na stůl, aniž bych se na ně díval — tak, aby jí ani na okamžik nepřišlo na mysl, že by mohlo být něco nevhodného na tom, pouštět si do bytu cizího muže. Když jsem doma hladil chladné křídlo Yamahy, napadalo mě, že bych někdy Violu pozval k sobě, že by si třeba na takový nástroj ráda zahrála. Že bych jí zaplatil, aby na něj hrála. Ale když jsem ji pak viděl před sebou, její úzká ramena v bavlněném roláku vyšlém z módy, její nevinný obličej učitelky tolik náchylný k tomu se pohoršit, neodvážil jsem se to zmínit.

Zavolala mi Monika, kamarádka Karin. Jestli bych jí nepohlídal děti, čtyřletá dvojčata. Nevěděla, že už se mnou Karin nežije?

Šel jsem k zrcadlu a prohlížel si svůj odraz. Neumím si představit, říkal jsem si, že bych se mohl sklonit k nějakému dítěti a nevyděsil ho — jsem šeredný, mám tvář utrápeného člověka, suchou a drsnou pleť, zarudlé skvrnky od ekzému, na tvářích a krku zanícená místa, jak jsem se holil tupou, špinavou žiletkou. Vlasy mi

takřka všechny vypadaly, z těch zbylých jsem stříhacím strojkem udělal krátké, pichlavé ostny. Moje oči se v tom propadlém, pohublém obličejí zdály velké, téměř vykulené.

Zkusil jsem se do zrcadla usmát. Snažil jsem se. Šlo to. Nevypadalo to nic moc, ale šlo to. Možná, řekl jsem si, bych ještě mohl žít. Dýchat, spát, mluvit s lidmi, s dětmi, čas od času se usmát.

Strávil jsem s dvojčaty tři hodiny na dětském hřišti na Letné. Pil jsem kávu v kavárně pro rodiče obklopen rozvernými dvojicemi matek a skrz prosklenou stěnu sledoval, jak svěřenci šplhají po průlezkách. Tobiášovi se spustila krev z nosu, odsával jsem ji ubrouskem, který mi dali ke kávé, a zašpinil si košili. Zavolal jsem Violu a zrušil hodinu klavíru. Nechtěl jsem, aby mě viděla v košili se skvrnami od krve. Navíc už jsem ji toho odpoledne nepotřeboval. Svítilo slunce a mně bylo dobře.

Nepříjemné bylo, že jsem pak Violu toho večera zahlédl, když jsem vyrazil na jednu ze svých nočních procházek. Prošla rychlým krokem okolo mě a zdálo se, že mě nevidí — byl jsem rád, protože jsem jí odpoledne do telefonu řekl, že jsem nemocný. Bylo k půlnoci. Měla sukni tak krátkou, že to hraničilo s vulgaritou, vysoké boty, rozpuštěné vlasy. Otočil jsem se za ní — nešlo mi na rozum, co dělá tady, v mé čtvrti, kde není nic, co by ji mohlo přitáhnout. Žádný bar, kde by se scházeli studenti, žádné divadlo, restaurace, která by pro ni připadala v úvahu. Jen herny, večerky, nonstopy, podniky, kde se

tančí u tyče. A navíc v tuhle dobu. Šla rychle, chvílemi utíkala a nervózně si přidržovala sukni. Nějaké auto u ní přibrzdilo, ozvaly se opilé hlasy. Ukázala jim zdvižený prostředník. Sledoval jsem ji, dokud nezabočila za roh, přímo do ulice, kde bydlím. Jen co mi zmizela z očí, srazilo na křižovatce, kde jsem stál, projíždějící auto kočku. Auto se skřípěním brzd zastavilo, pak řidič šlápl na plyn a znovu se rozjel. Kočka se roztekla po silnici.

Violin obraz jsem měl před očima, ještě když jsem usínal. Ráno, jen co mě vzbudili sousedi, jsem si sedl ke stolu a vítězoslavně napsal Karin.

Liebte Karin. Právě jsem na tebe devět a tři čtvrtě hodiny nemyslel. Nepomyslel jsem na tebe ani jednou za celou procházku u řeky, když jsem usínal a ani ve spánku.

Přečetl jsem si ty dvě věty ještě jednou, líbily se mi, zapnul jsem počítač, přepsal je a odeslal. Pak jsem zavolal stěhovací službu. Něco mě napadlo.

Z ložnice jsem nechal odstěhovat dvoulůžko. Stejně, k čemu mi teď je? říkal jsem si, tak velké, tak prázdné. Sám můžu spát na nafukovacím lehátku.

Na místo po dvoulůžku přišlo piano a já měl Yamahu v ložnici. U sebe, v soukromí. Koupil jsem jí kašmírový přehoz na křídlo, kterým jsem ji na noc přikrýval. Jako nějaké velké zvíře, jako obří panenku. Spal jsem na gumové matraci s nohama pod křídlem.

Řekl jsem Virole, že doma cvičím na Yamaze. „Myslíte, že je to dobrý klavír?“ zeptal jsem se. Zůstal jsem skromný, nechal jsem sklopené oči. Dokonce jsem možná mávl rukou. Jako že na takové klavíry musí být zvyklá.

„Kdybyste chtěla,“ dodal jsem potom, „kdybyste třeba někdy nemohla cvičit doma...“ Ale Viola se na mě podívala tak, že jsem zmlkl. Vybavil se mi její odhodlaný, sveřepý výraz tehdy v noci.

Slunečné dny mají podivuhodnou schopnost vzbudit v nás dojem, že budou mít pokračování. Že nemůžou být poslední. Zametl jsem. Vypral jsem prádlo a rozvěsil ho po nábytku a v ložnici přes křídlo piana. Začal jsem pravidelně umývat nádoby, čistit si zuby a stříhat nehty. Poprvé jsem se odvážil vzít si místo dvou jen jeden prášek na spaní.

Ti za zdí nepolevovali, ale já už neodcházel, nezáviděl jsem jim a nebrečel. Sedával jsem k pianu, odklápěl víko a horlivě jsem se pouštěl do cvičení. Cvičil jsem znovu a znovu, do omrzení, co mi Viola dala za úkol — vzeštné a sestupné stupnice, podkládat palec, překládat prsty, rychleji, rychleji, a pak jsem zkoušel zapojit druhou ruku, palci začít u sebe a rozebíhat se rukama do obou směrů. Když jsem začal hrát, rytmické údery a vzdechy za zdí obvykle ustaly, cítil jsem, jak strnuli a poslouchají, zdálo se mi, že slyším, jak dívčí hlas něco polohlasně říká. A pak, když jsem zvedl ruce od klavíru a soustředil se na krásu nového ticha, se zvuky znovu objevovaly, nejprve tlumenější, v pomalejším rytmu,

a potom znovu víc a víc. A to už jsem se neudržel a mlátil jsem do Yamahy hlava nehlava, roztaženými dlaněmi, abych najednou stiskl co nejvíc tónů, opíral jsem se do klaviatury lokty nebo jsem napodoboval jejich rytmus a dvěma prsty jsem do něj vyfukával disonantní souzvuk. Když jsem vydržel dost dlouho, ozval se na druhé straně zvuk kroků. Dupot. Někdy i křik.

Křik jsem za zdí slyšel stále častěji. Bylo mi skoro blaze.

Zřejmě proto, že mé pokroky neodpovídaly Violiným očekáváním, vyjádřila Viola několikrát na hodině rozmrzelost. Ptala se, jak často cvičím a co všechno a jestli se u toho snažím a zda nezapomínám na uvolněná zápleť. Popsal jsem jí, co dělám.

„Taky někdy trochu improvizuju,“ řekl jsem a myslel na své koncerty pro sousedy. Podívala se mi přísně do očí. V poslední době byla čím dál bledší, podrážděná, méně úslužná. Ale přinesla mi vizitku ladiče pian. Když jsem mu zavolal, pobavilo mě, jak se trefila — slepec bydlel v protějším domě, takže jsem ho mohl vyzvednout na ulici a sám dovést po schodech k sobě.

Několikrát se mi pak přihodilo, že jsem nemohl přijít na hodinu — jednou jsem zůstal trčet v metru, které zastavili kvůli nějakému sebevrahovi, podruhé jsem čekal celé odpoledne a večer na Jižní spojce zašpuntované smrtelnou nehodou. Jako by celé město nemělo na práci nic jiného než umírat. Mně už se umírat nechtělo.